

verkeerd is, maar tot vóór kort makkelijk was, daar vooral die menschen veel vrijen tijd hebben — Het standverschil blijft ook in de gemeente veelszins gehandhaafd. — Gemeentevergadering en meer medezeggenschap zeer gewenscht. — Lucht over patroon of arbeid inzake sociale practijk, heden niet uitvoerbaar, hoewel in 't algemeen wel gewenscht. — Sociale belijdenisartikelen, gaarne in Synodale uitspraak, maar anderzijds is het van weinig nut, gezien het Babel van economische inzichten onder Christenen. — Christen-socialisten weren? Neen!

Om reeds vorengenoemde redenen ga ik op de vragen ook nu niet in en zal ik alleen iets zeggen in verband met het laatste.

De heer E. „moet mij dringend verzoeken de beginselen van het Christen-socialisme beter te bestudeeren, mogelijk wordt ik dan ook Christen-socialist". Zie geachte heer, ik heb niets over het Christen-socialisme gezegd, maar slechts de u. g. n. te vraag gesteld: moeten zij uit de kerk geweerd? Daarom blijkt mij uit uw dringend verzoek alleen de begeerte om een discipel te willen maken. „Beter bestudeeren" vraagt ge van mij. Maar u weet niet eens of ik studeerde en of ik goed studeerde, dus uw raad is onmogelijk. „Mogelijk wordt ik dan wel C. S.". Ja mogelijk wel. Mogelijk wordt ik wel ond-liberaal als ik uw raad opvolg.

De vingers jeuken mij werkelijk om iets of veel te zeggen. Doch dat mag niet, denk ik. Slechts dit. De Christen-socialisten lijken veel op de ethischen. Je weet niet wat je aan ze hebt. Ze gebruiken oude frasen en bedoelen er iets anders mee. Ze citeren orthodoxe en Bijbelvaste schrijvers en wijken van dier menschen's principes af. Ze hebben wel critiek maar weinig opbouwend vermogen.

Velen zijn inderdaad ethisch. Voorzover ze in de Gereformeerde Kerk zijn, waren ze dicht bij Netelenbos. Ze lezen bij voorkeur „Bergopwaarts". En zijn 't in veel dingen eens met van den Bergh van Eysinga. Hun tweestichtigheid maakt hen gevaarlijk voor eenvoudige menschen, want die brengen ze op een dwaalspoor, dewijl ze twee dingen vereenigen willen, die niet te vereenigen zijn. En Euka's historie is een dure les.

Het oordeel van den heer J. Schouten van Rotterdam, 25 Nov. 1921 op „Patrimonium", in Den Haag uitgesproken, was mij en velen uit het hart gegrepen. (Indien u inplaats van Chr. Volks partij wilt leven Christen-socialist, is 't u duidelijk).

„Wie als Calvinist het leven ziet, kan niet aanvaarden wat de C. Volkspartij wil.

Door alle dingen heen gaat het om de realisatie van het recht Gods en men blijve af van alle terrein waarop menschele kracht niets vermag, tenzij de Christelijke volksziel daarom vraagt.

Hoe denkt de C. S. hierover? Jezus heeft immers „een teeken" gegeven aan de schare. Het geven er van (socialisatie b.v.) ware toegeven aan de behoefte van de schare, wat gevaarlijk en onverantwoordelijk zou zijn. Wie een teeken geeft, geeft een schijnteken of een veeg teeken.

Wie Jezus Christus van ganser harte als zijn Zaligmaker belijdt door heel het leven heen, is de man die den rechten weg gaat.

Laat de C. S. de historie bestudeeren en het vraagstuk oplossen, hoe de verhouding is van de historie tot ons en hoe wij t.o. de historie staan.

Het Christendom in deze menschen is scheef gezakt, en het ergste is, dat zij het zelf niet zien.

Het gevaar is daarom zoo groot, dat dergelijke afwijkende richtingen de kracht van het Christendom breken, omdat zij nooit hervormen in historischen zin." Verslag N. Haagsche Crt., 26 Nov. 1921.

Wat wil niet zeggen, dat er bij de kerken geen schuld is!

Er zal moeitijk een uitwas of afdwaling zijn aan te wijzen, die niet ten deele gevolg was van verkeerdheden in de kerk.

In dit geval ligt de oorzaak m.i. in het niet-voldoende onderzoek en verspreiden van licht van de Heilige Schrift.

De Bijbel is geen economisch handboek of reglement, maar het is toch wel de vraag of het waar is, dat de Heilige Schrift zich niet uitlaat ten gunste van een of ander stelsel.

Onze leiders op theologisch en sociaal gebied hebben m.i. te weinig nog de schatten opgedolven die in de Heilige Schrift liggen, zoodat gebrek aan kennis het volk verloren deed gaan. Zoowel de „conservatieve" als de „democratische" en socialistische menschen onder ons weten niet helder hoe het zit.

Hier is een groote schuld m.i., die moet worden ingelost. Er liggen in de Heilige Schrift méér beginselen dan alleen in Matth. 6:33 en 16:25! Heel den Bijbel door zijn beginselen gekristalliseerd in bepaalde uitspraken en voorschriften en toestanden, en al kost het veel, die beginselen moeten opgespoord, want het zijn beginselen des Scheppers.

De vierde appellant is de heer Quelle uit Amsterdam.

De korte inhoud van diens schrijven volgt hier. Matth. 20:1-15. Wil gaarne mij steunen. — Zijne ervaring is in vele jaren, dat de kerk hare leden voor het sociale leven heel weinig geeft. De vakvereniging geeft wel wat, maar de geloovige arbeider zou gaarne des predikers oordeel hooren

uit het Woord. Christus is de Consolator. Het Woord Gods is zoo rijk en veelzijdig, maar de predikers doen dat niet genoeg uitkomen. De roode vakbeweging is der rooden burg en toeverlaat, maar wij moeten de middelen gebruiken, en daartoe hebben we noodig „het licht en de waarheid, opdat die ons leiden". Psalm 43.

Hierover kan ik kort zijn. Het is mogelijk, dat ik den heer Q. niet geheel begrip, maar zijn bedoeling is, mij te steunen en uit zijn schrijven krijg ik den indruk, dat hij door vele ervaringen, door droeve ervaringen heeft geleerd op God alleen te vertrouwen. Laten wij maar dicht bij Gods Woord blijven, en doen wat wij na biddend onderzoek meenen te moeten doen. Dan zal Gods zegen ons zeker begeleiden, ook in het sociale leven.

Ten slotte:

Ik weet niet zeker of ik velen een genoegen heb gedaan met mijn verhandeling en met deze beantwoording. Ik hoorde, toen de artikelen in „De Reformatie" stonden, nog al eens, „daar ben ik het niet met eens", 't is nogal kras, „hij durft veel zeggen".

Maar de bestrijding viel mee, en daarom tegen. Men kan zwijgen als bewijs van instemming uit gemakzucht, maar ook uit berekening. Ik maak mij geen illusie hieromtrent.

„En reken de uitkomst niet, maar tel het doel alleen". Mijn doel was: Er aan te herinneren of er op te wijzen, dat de kerk voor het sociale leven en het sociale leven voor de kerk groote betekenis heeft, en dat de prediking des Woords en de daden der kerk daar rekening mede moeten houden. En dat getrouwe volledige Schriftprediking een billijke eisch mag genoemd, welks inwilliging alleen tot schade van ons volk, tot onheil der kerken, en tot beschimping van den Koning der kerk kan worden uitgesteld.

W. HELINS.

PERS-SCHOUW.

Vriend Vader

Onlangs nam het Christelijk Schoolblad „Onze Vocatures" uit „De Telegraaf" het volgende stukje over, dat tot velen onzer lezers misschien ook wel wat heeft te zeggen:

Een Deensche paedagoge, mejuffrouw Dorothee Dixe, heeft onlangs de wereld verrast met een oproep aan de vaders, ten behoeve van hunne volwassen dochters. Voor het meisje van heden, zegt zij, is het noodig, dat naast den zachten invloed der moeder, ook die van den vaderlijken vriend zich doet gevoelen.

Mlle Dixe zegt: „Mijnheer — bent u een goede kennis van uw dochter? Hebt u wel eens eenmaal in uw leven een werkelijk gesprek met haar gevoerd?"

Ik bedoel niet de keeren, dat ge als streng vader optradt, en haar dit of dat verboodt, of haar beknorde omdat zij iets toch gedaan had... Ook niet de keeren, wanneer ze op je kale kruinje zoende en bedelde om een fiets of iets anders, dat je haar heel graag natuurlijk, beloofde...

Je hebt 'n voorstelling van haar, alsof zij een klein wicht is, 'n stukje speelgoed; — iets waarvoor je werkt, en dat veilig en zacht bewaard en beschermd moet worden.

Heb je ooit aan haar gedacht als een werkelijk menschele wezen, dat 't eigen gedachten en ambities heeft, en evengoed als jij tegenover gevaren en verzoeken kan geplaatst worden?

En heb je wel eens getracht elkaar tegemoet te treden, met als vader en dochter, maar als twee vrienden, die de dingen helder en wijs onder de oogen zien? Ik twijfel er 'n beetje aan, of je dat ooit deed. Ik geloof, dat van alle vrouwen op de wereld, die je niet kent, je eigen dochter de vrouw is, die je het minste kent. Jammer voor je, vriend vader! Je mist veel in je leven. Misschien vind je Marietje 'n gekke gichelkous of soms ook wel een stijl, teruggetrokken kind, dat nooit „wat zegt, in je tegenwoordigheid". Maar dat kon wel eens zijn, omdat zij niet op haar gemak is in het gezelschap van een persoon, die zulk een vreemdheid voor haar is, als haar vader dat is. Als je eens een beetje goede vrienden met haar werd en een beetje met haar doorpraatte, zou je merken, dat er in dat kleine hoofdje met zijn krulletjes alle mogelijke eigen, interessante denkbeelden huizen. Ja denkbeelden, waar je 't waarschijnlijk niet altijd mee eens zoudt zijn, maar die toch een nieuw licht op jouw ideeën van dit leven zouden doen vallen. Ken ik je goed, vader, dan stel je je geweten soms een beetje gerust, met de bewering, dat de opvoeding van de dochters in hoofdzaak de taak der moeder is, en je rede-neert zoo'n beetje over „moeder's invloed", net alsof die in alle gevallen, altijd zijn doel bereikt. Geloof me, 't is voor moeder geen zeer makkelijk om meisjes groot te brengen — alleen en zonder hulp — dan onder dezelfde omstandigheden jongens op te voeden.

Moeder doet haar best, maar moeder heeft ook haar grenzen!

Juist daar waar de meisjes den zwakken kant van haar karakter toonen, en dus hulp noodig hebben, staat de moeder dikwijls zwakker, en nog hulploos dan de dochter.

Meer ook dan moeder de vrouw, is de vader in de gelegenheid na te gaan welk soort mannen belangstelling toonen voor de dochter. Zooals het nu gaat, is meestentijds een vader nog minder bekend met de jongelui, die zijn dochter het hof maken en bij hem aan huis komen, dan hij bekend

is met zijn dochtertje zelf. De eerste keer, dat hij werkelijk een ernstige gedachte wijdt aan den jongen A., en begint onderzoek te doen naar zijn persoon, valt gewoonlijk samen met het moment, waarop hem verteld wordt, dat Marietje... den jongen het jawoord heeft gegeven. En dan is het te laat. Tragisch te laat. Misdadig te laat, als het blijkt, dat de jonge A. tot de verkeerde mannen behoort.

Dan kan vader niets meer doen, maar Vriend Vader zou Marietje wellicht voor veel leed hebben kunnen sparen, als hij op vriendschappelijke voet met haar ware omgegaan en indien hij haar goed genoeg gekend had, om te weten, welken kant haar preferentiën en haar smaak zoo in 't algemeen uitging. Wellicht had hij die preferentiën nog een anderen kant kunnen uitsluiten als hij geweten had...

Meisjes zijn niet altijd gekkinnetes, vaderlief. Er zijn er ook, die na zoo'n raafgeving een huwelijk zullen aangaan, dat een zelfmoord zou zijn. In elk geval, vriend vader, kun je je kind in vele gevallen voor onheil behoeden, als je je haar vriend toont — maar je moet haar vriend al zijn, voor het tot haar liefdesgeschiedenissen komt. — Weet ook, dat een meisje dikwijls vrijer haar hart voor haar vader uitstort, dan voor haar moeder. Net even goed, als een jongen sommige dingen makkelijker aan zijn moeder dan aan zijn vader mededeelt.

Zegt ge ten slotte, dat de bovenstaande oproep der Deensche paedagoge toch eerder in de mannen, dan in de vrouwenrubriek een plaatsje moest hebben. Och ja, een beetje hebt ge gelijk, maar toch niet heelmaal, want de kwestie, waar 't hier boven om gaat, kan zoo goed door u, vrouwen, besproken worden, indien ge met manlief zit in 't hoekje van den haard en met hem over „de kinderen" praat.

Het gevoel van onmisbaarheid een kenmerk van den modernen mensch.

„De Waarheidsvriend vestigt de aandacht op deze echo uit „De Nederlander".

„De Nederlander" nam er kort geleden een loopje mee, dat de mensch soms schijnt te meenen, dat hij onmisbaar is; daarom laat hij zich overal voor gebruiken en viert door 't leven met een duizelingwekkenden haast, waarbij de mensch op 't laatste niet meer weet, dat hij leeft.

Het gultige artikelje in de rubriek Echo's laten we hier volgen:

„Uit het college van professor Snuffel in de vaderlandsche historie van 29 September 2315.

Het is u bekend, mijne heeren, hoe de eerste vijf en twintig jaren der twintigste eeuw zich kenmerkten door een toenemende nervositeit, door een gehaastheid zonder wedergeef naarmoe noch daarna, door een allermenscheleijkst gevoel van onmisbaarheid van een aantal op den voorgrond tredende, veelal zichzelf op den voorgrond geschoven hebbende personen. Het maakt op ons reeds een eenigszins lachwekkenden indruk in de geschiedenis-hoofd-stukken over dien tijd herhaaldelijk namen aan te treffen van personen, die even spoorloos opdoken als verdwenen, doch gedurende enkele luttele jaren in een maximum aantal woorden een minimum van wijsheid verkondigden; en die er men moet vermoeden daardoor, want van eenigerlei prestaties heeft men nooit iets kunnen ontdekken) die er, herzeg ik, in slaagden aangezien te worden voor heele pieten.

Ik heb op dat gebied een speciaal onderzoek ingesteld, hetwelk verrassende resultaten opgeleverd heeft. Het toeval bracht mij op het spoor van eenige kisten met oude jaarboeken van vereenigingen en bonden (u zult u herinneren, dat men die eerste helft der twintigste eeuw den tijd der organisaties genoemd heeft). Ik zal u niet lastig vallen met een getrouwe inhoudsopgave daarvan. Slechts wil ik eenige frappante voorbeelden voor het maatschappelijk leven uit die dagen aanhalen.

Ik heb in die jaarboeken o.a. opgediept een zekeren mijnheer Zelfingenomen. Die mijnheer Zelfingenomen was eere-voorzitter van twaalf vereenigingen, voorzitter van een en twintig corporaties, en bestuurslid van nog veertien andere organisaties. Bij zijn begrafenis hebben twaalf menschen het woord gevoerd namens honderd en tien instellingen. Tevergeefs heb ik getracht iets terug te vinden van een gedenksteen dat men op zijn graf opgericht moet hebben. Ik stuitte ook op een mr dr ds ir Hashashas, die secretaris is geweest van vier en veertig vereenigingen; bovendien was die mijnheer nog advocaat en procureur, lector aan een hoogeschool, lid van een gemeenteraad, provinciale staten en de Eerste Kamer der Staten-Generaal (men had toen nog het parlementaire stelsel zooals u zich zult herinneren). Ook van dien mijnheer Hashashas heb ik na 1928 geen spoor meer kunnen ontdekken.

Het zal u natuurlijk duidelijk zijn, dat aan deze opeenstapeling van functies, ambten en betrekkingen een zeker gevoel van eigen onmisbaarheid ten grondslag lag. Maar dat zij evenzeer een gehaastheid veroorzaakte, welke ons met stomme verbazing slaat. Van dien mijnheer Hashashas las ik o.a., dat hij slechts drie uur per etmaal sliep, zich nooit rustig aan een maaltijd zette, zich zelden of nooit verkleedde, en gedurig vergezeld was van een hond met een horloge halsband om, die zich steeds voor hem stelde.

Ik wil het voor dit college hierbij laten. Onze spijsvertering en hersenen raken bijna reeds in de war bij het vernemen van deze feiten alleen...

Godsdiensthaat.

Nu de verkiezingen naderen zullen socialistische volksmenners wel weer vroom gaan doen. Daarom heeft het zijn nut, dat „Cijfers en Feiten" herinnert aan wat „Het Centrum" uit het Wetenschappelijke Bijvoegsel van „Het Volk" opdiepte.